

SKARA

SE & GÖRA

Temavandringar

i Skaraborgs vackraste stad

Grönskande överraskningar

Skara är en grön och lummig oas
med många ståtliga träd.

Tidsåtgång: 45 - 60 minuter

Hisnande historia

På tusen år hinner mycket hända!
Medeltiden är alltid närvarande i
Skara men här finns spår från de
flesta epoker.

Tidsåtgång: 1 - 1,5 timme

Storslaget i det lilla

Konst och skulptur
Skaraborgsgatan

Tidsåtgång:
30-45 minuter

Konst och skulptur
Stadens hjärta

Tidsåtgång:
1 timme

Arkitektur
Arkitekturstråket
- snudd på världsarv.

Tidsåtgång:
45 minuter

STEN - från megalit till cement

I Skara har varje generation fått
göra avtryck i stadsbilden - under
tusent år!

Tidsåtgång: 45 - 60 minuter

Tusen år har gjort oss kloka

Generation efter generation har
bidragit till kulturen och atmosfären
i Skara.

Tidsåtgång: 45 - 60 minuter

*Framsidan: Skara medeltida stad. Skulptur av Martin Hansson (2016) Konstnären har också skapat
bysten av Peter Hernqvist vid Veterinärmuseet.*

"Tack för skönheten!"

2016 utsågs Skara till Skaraborgs vackraste stad av arkitekturskribenten Mark Isitt. Och han bör veta, under sin reportageresa besökte han dem alla. I sin motivering talade han om Skara som en plantskola för arkitekter och att han i Skara kände sig välkomnad och omfamnad. Vid åsynen av domkyrkans höga valv utbrast han: "Tack för skönheten!"

Nu inbjuder vi dig till sju promenader i den tusenåriga och vackra staden. Förbered dig på grönskande överraskningar och hisnande historia, se det storslagna i det lilla och upplev mera!

Stadsguidens hälsning

Skara från dåtid till nutid. Staden där sekler och vägar möts.

I Skara är det förflutna ständigt närvarande. Det påminner oss om den tusenåriga utveckling som gett oss den stad vi har idag och som vi kan vara mycket stolta över.

Den långa historien har gett oss ett rikt kulturliv. Sång och musik har alltid varit en viktig del i skarabornas liv. Här finns också vaggan för den svenska veterinärmedicinen. Skara har i alla tider varit en mötesplats.

Tidigt var det skolan och kyrkan som gjorde att människor sökte sig till staden och så är det fortfarande. Skara är stiftsstad och flera eftertraktade utbildningar lockar hit ungdomar från hela landet.

Skara erbjuder ett gott liv. Vandringer i staden och dess historia är väl värd att ta del av - flera gånger om.

Barbro Olofsson

Bitr. ålderman i Skara Gille och guide

Läs mer under www.skara.se/temavandringar

Seven city walks. Look for the flag in this leaflet. It tells you where you can find information signs in English in the city, or folders in the Tourist Office.

Sieben Stadtspaziergänge. Achten Sie auf die Fahne in diesem Prospekt. Hier erfahren Sie, wo Sie Hinweisschilder in der Stadt, oder Broschüren im Tourismusbüro, in deutscher Sprache finden können.

Grönskande överraskningar

Start och mål vid Skoltorget (öster om domkyrkan)

Tidsåtgång: 45 - 60 minuter

Skara är en grön och lummig oas med många ståtliga träd, inte minst i Botan.

Men gröna överraskningar finns också på andra platser.

1. Krabbelund

Så heter lunden med hästkastanjer öster om domkyrkan. Den anrika skolkören MV (Musikens vänner) börjar och slutar sina sångkvällar i maj här efter att ha sjungit i Botan och sprungit runt Viktoriasjöarna.

2. Botan

På informationstavlan vid entrén till parken kan du läsa om Botans tillkomst. Idag finns 350 träd, en rhododendron- och azalealund och en örtagård i parken som Linné-lärjungen Peter Hernqvist grundade. Bland parkens många träd lever nu bland annat en rad fladdermusarter. Här växer nationalträdet Ornäsbjörk som alla kommuner fick som gåva under Linnéåret och två vänskapsträd (kärrekar) som kommunen har fått av vänorten Zeven i Tyskland. Den över hundraåriga idegranen växer bredvid katsuraträden som har hjärtlika blad och doftar pepparkaka om hösten. I örtagården kan du se hur de gamla medicinalväxterna har använts genom århundraden. Den öppna ”studentvallen” inramas lämpligt nog av björkar, bl a himalayabjörk, kamtjatkabjörk och körsbärsbjörk.

3. Domprosteparken

Här växer tre annorlunda träd: Korkalm, japansk magnolia och rödek.

4. Stadsträdgården

Här hittar du gulbrokig rödask och kinesisk sekvoja.

5. Biblioteksparken

I denna skuggiga miljö växer fylldblommig hästkastanj och rödblommig hästkastanj. Träden planterades en gång som en hyllning till en framstående reumatikerforskare och dennes medarbetare.

Vandringen är ett sammandrag av skriften *Parkguide* av Emelie Karlsson Landén. I guiden finns mer information och ett längre vandringförslag. Du hittar den på Turistbyrån (20,-) eller www.skara.se

Kinesisk
sekoja

Gulbrokig
rödask

många olika
björkar

Örtagård

Katsuraträd

Vänskapsträd

Ornäsbjörk

Upplev mera!

- Besök Valle i körsbärstid
- Vid Remningstorp i Valle finns ett fint arboretum invävt i skogen.
- Det finns sex naturreservat i Valle
- Besök Olins park när de japanska körsbärsträden blommar

Hisnande historia

Start vid stadsmodellen framför Domkyrkan. Mål på Stortorget.

Tidsåtgång: ca 1 - 1,5 timme.

På tusen år hinner mycket hända! Medeltiden är alltid närvarande i stadsmiljön, men här finns spår från de flesta epoker.

1. Skara medeltida stad

Modell över Skaras medeltida gatunät, som fortfarande syns i stadsbilden. De gamla kyrko-, kloster- och slottsplatserna finns utmärkta på skyltar i staden och du passerar dem under vandringen.

2. S:t Nikolai ruin

Den mest synliga lämningen från en av Skaras många medeltida församlingskyrkor (1100-tal).

3. Veterinärmuseet och

S:ta Katarina kloster

Veterinärmuseet är byggt på grunden av fransiskanerklostret S:ta Katarina från 1200-talet. I museet finns medeltidsutställning och veterinärhistoria från 1700-talet. (Inträde 20,- vuxen). För att bli veterinär förr måste man avlägga sångprov - för att kunna skaffa sig en hederlig försörjning som kantor vid sidan av!

4. Västergötlands museum och Fornbyn

Gå ner en våning i kulturlagret och ta en vandring genom Skaras medeltid. Fornbyn är Skaras eget lilla Skansen med byggnader från äldre tider.

5. Djäknestallet

Så här levde Skaras elever på 1800-talet. Mer skolhistoria finns på skylten vid parkeringen på Skoltorget.

6. Båtsmanshuset

Båtsmanshället inrättades 1629 och innebär att varje stad skulle hålla båtsmän. Båtsmanshuset var ett av de första husen som uppfördes efter stadsbranden 1719. Öppet måndagkvällar 4/7-8/8 (2016).

7. Gamla biblioteket

Stora samlingar av handskrifter, bl a Sveriges äldsta bok, Skaramissalet, från 1100-talet. Det färgade fönstret visar var biskopen en gång hade sitt arbetsrum.

8. Domkyrkans krypta

Vid restaureringen 1947-1949 återfanns en välbevarad krypta från 1100-talet. 1999 fann man dessutom ännu äldre murar.

9. Skaraborgs slott

En miniatyrmodell visar hur slottet såg ut när det uppfördes 1585, ovanpå resterna från dominikanermunkarnas kloster S:t Olof från 1200-talet. På andra sidan järnvägen finns också vallgravar och borgkullen kvar efter medeltidsslottet Gälakvist (numera Brobacka).

10. S:t Pers kyrka

1100-tal. En del av den forna medeltidskyrkan samt ett smyckekors kan anas i golvet inne på Rosers salonger (begränsad tillgänglighet).

11. Frihetsstenen

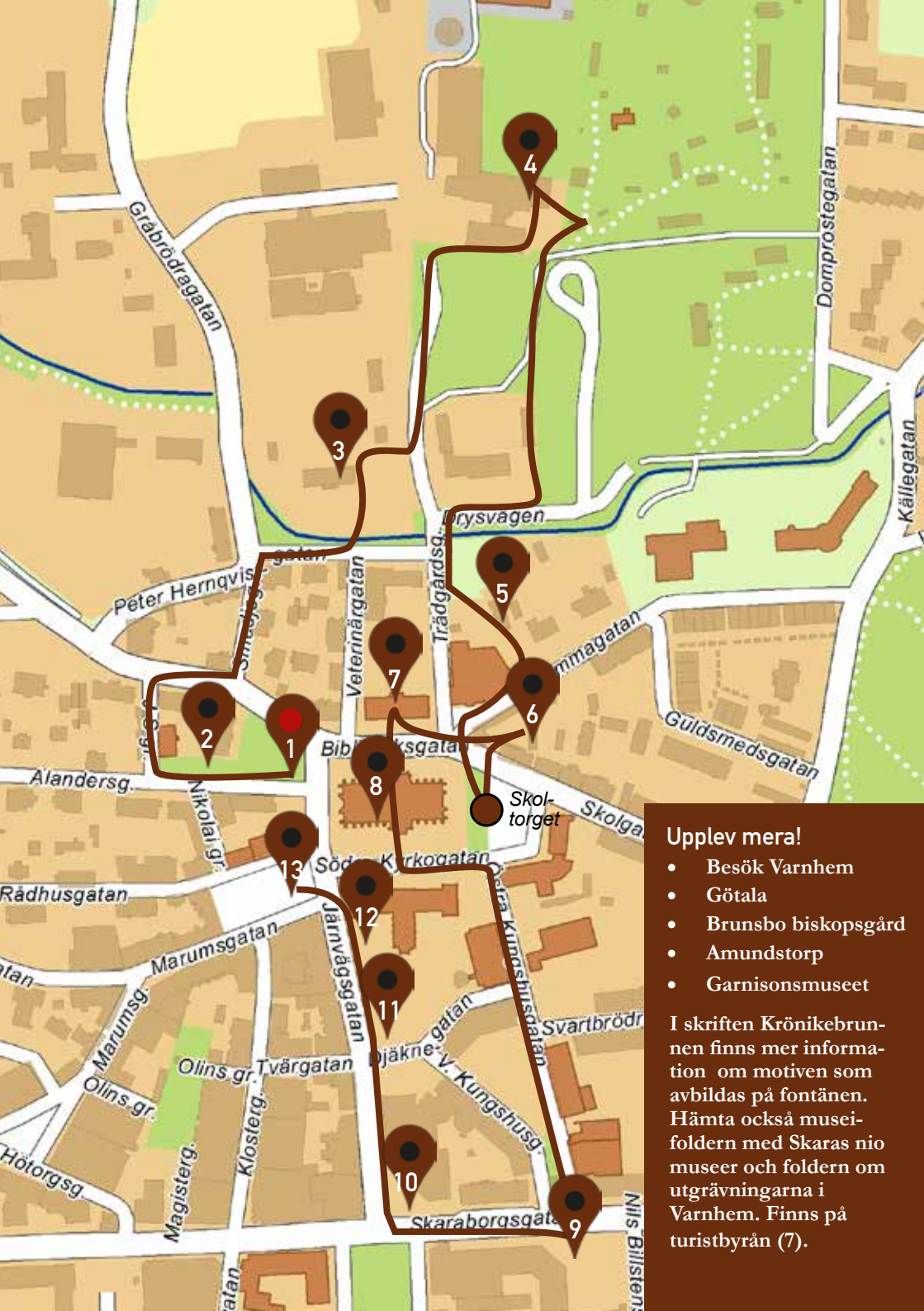
Stenen uppmärksammar bl a Skara stadga och trälomens avskaffande (1335).

12. S:t Lars kyrka

Den forna medeltidskyrkan från 1200-talet är utmärkt med rödbruna stenar i kullerstensbeläggningen.

13. Stortorget Leaflet / Prospekt

Här står det vackra Rådhuset från 1720-talet. Krönikebrunnen visar viktiga händelser fram till 1939. Gå ett varv runt Skaras historia och upplev tusen år på ett ögonblick! Något känner du kanske igen från vandringen?

Upplev mera!

- Besök Varnhem
- Göta
- Brunsbo biskopsgård
- Amundstorp
- Garnisonsmuseet

I skriften Krönikebrunnen finns mer information om motiven som avbildas på fontänen. Hämta också museifoldern med Skaras nio museer och foldern om utgrävningarna i Varnhem. Finns på turistbyrån (7).

Storslaget i det lilla

Del 1: Konst och skulptur (Skaraborgsgatan)

Start och mål vid Björndammen (stationen)
Tidsåtgång: 30-40 minuter.

Utefter Skaraborgsgatan finns ett pärlband av offentliga konstverk på öppna platser och husfasader.

1. Kunskapens träd

Gösta Pettersson, (1978). Här har konstnären inte nöjt sig med att utsmycka en sida av tegelfasaden, utan låter den gå runt hörnet. Studenterna an knyter till skoltraditionen, tranorna till Västergötland och Adam och Eva anspelar på kunskapens träd.

2. Frater Argenteus

Erik Sand (1974). Silvermunken kallas mest för Ostmunken och han symboliserar traktens osttraditioner och Skaraborgs roll som jordbrukscentrum.

3. Sparaborgen

Walter Bengtsson (1984). Väggsulptur med figurer som an knyter till de klassiska sagorna, med prinsessan, draken, rid-daren och en tung kassakista. Draken är en symbol för inflationen, som försöker ta pengarna i kamp med en skattmästare som försöker skydda pengarna åt spararna.

Titta gärna på Stadskällarens lilla fina skulptur vid dammen när du går vidare mot Hötorget.

4. Konstverk på Willis fasad

Nandor Wagner (1965), skulptör, bildkonstnär, grafiker som kom från Ungern 1956.

6. Gunnar Wennerbergs-monumentet

Lenny Clarhäll (2003). Som ett gigantiskt W eller en spegling av domkyrkans torn tronar monumentet över Skaradjäknen och magistern Gunnar Wennerberg.

6. Skarafolk

Gösta Pettersson. Konstverk på fasaden vid Frejan (Riksbyggen).

7. Durspelaren

Wanja "Nones" Håkansson 1990.

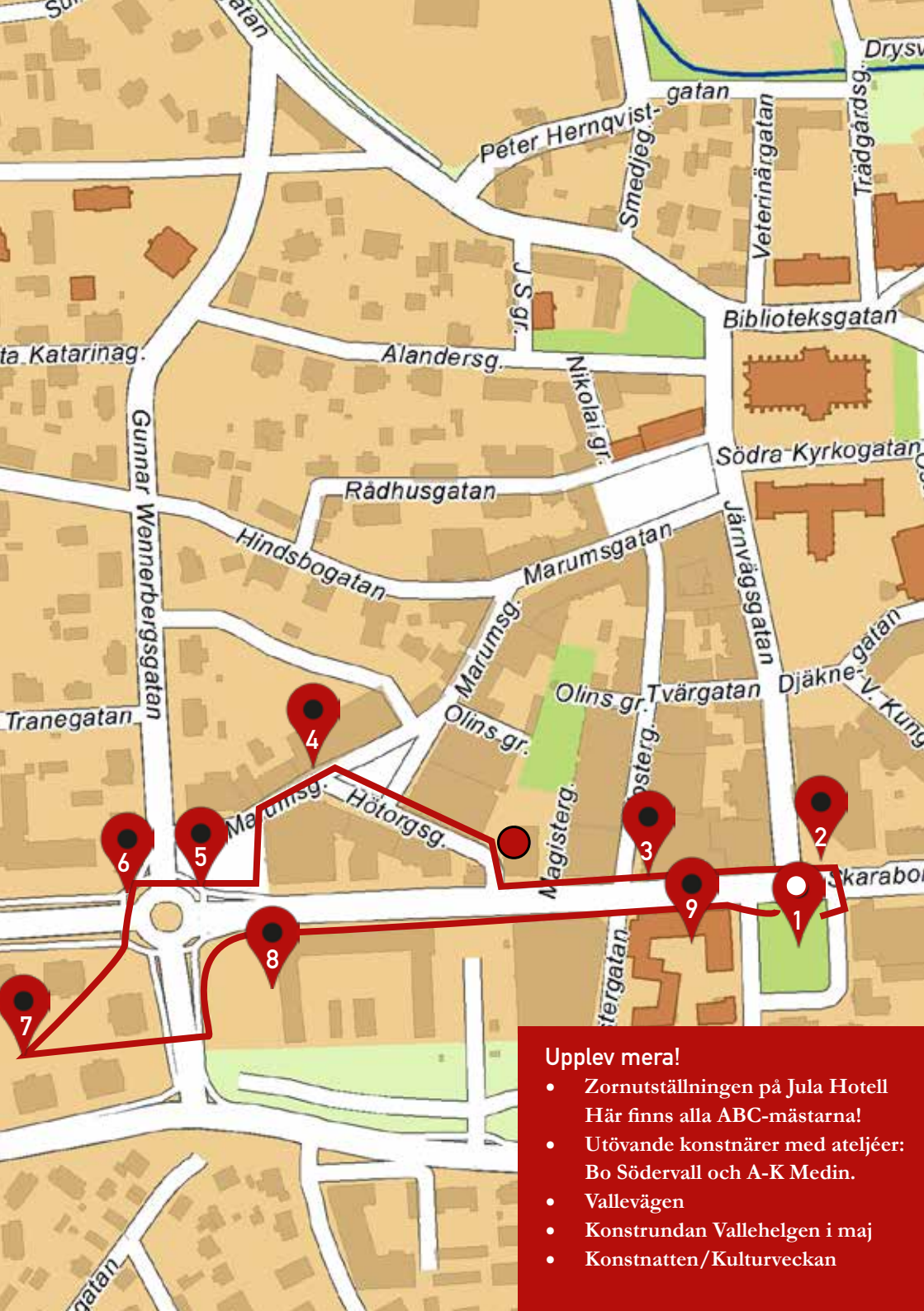
På innergården vid fontänen står denna skulptur.

8. Konstverk på HSB:s fasad

HSB:s gula tegelfasad pryds av ett konstverk som föreställer ett husbygge.

9. Ica Kvantum Munken

J O Hilmersson. Tre trinda skaramunkar pryder fasaden. Konstverken sattes upp i samband med att Ica byggde nytt och bytte namn till IcaMunken.

Upplev mera!

- Zornutställningen på Jula Hotell
Här finns alla ABC-mästarna!
- Utövande konstnärer med ateljéer:
Bo Södervall och A-K Medin.
- Vallevägen
- Konstrundan Vallehelgen i maj
- Konstnatten/Kulturveckan

Storslaget i det lilla

Del 2: Konst och skulptur (Stadens hjärta)

Start och mål vid Krönikebrunnen
Tidsåtgång: 1 timme

1. Krönikebrunnen

Nils Sjögren (1939). Skildrar viktiga händelser i Skaras historia under tusen år.

2. Skara medeltida stad

Martin Hansson (2013). Visar det medeltida vägnätet.

3. Flicka med bok (saknas)

Britta Nehrman (1963). Gamla biblioteket med Åbomska galleriet. Passa även på att se Skaramissalet, Sveriges äldsta bok, som är vackert illuminerad. På väg mot nästa station passerar du A-K Medins ateljé på Smedjegatan 6.

4. Peter Hernqvist

Byst av Martin Hansson (2008). På andra sidan huset finns också en minnessten som uppfördes 1908.

5. Kungsstenen

Stenen restes 1923 till minne av nyinvigningen av Varnhems klosterkyrka 1923.

6. Agnes de Frumerie m fl

Basutställning på Västergötlands museum om en föregångare inom glaskonsten. Under sommaren 2016 visas kreatören Erik Johanssons fantastiska fotokonst. Utanför entrén finns konstverken *Labyrinth* av Marie Beckman (1994) och *Ylva och Ulf* av Lenny Clarhäll (2003). Missa inte Skaras vekliga doldis, skulpturen *De odlade jorden*, av Jalmar Lindgren (1976). Den står i parken norr om museibygggnaden. På vägen dit genom Fornbyn passerar du både hällkistor och 1600-talskors.

7. "Damen vid dammen" (saknas)

Ansgar Almqvist (1959). Skulptören har också har gjort arbeten på Petriplatsen i Lund och konserthuset i Stockholm.

8. Det skrivna och tryckta ordet

Lenny Clarhäll (1985). En bildberättelse på sju hängande pannåer inne på Nya biblioteket. Skriftens historia i Skara avbildas, från de första runorna fram till den digitala revolutionen.

På väg mot nästa stopp hittar du Bladh-ska galleriet där det ofta hålls konstutställningar.

9. Skaradjäken med sånglärka och Bilder ur Skaras historia

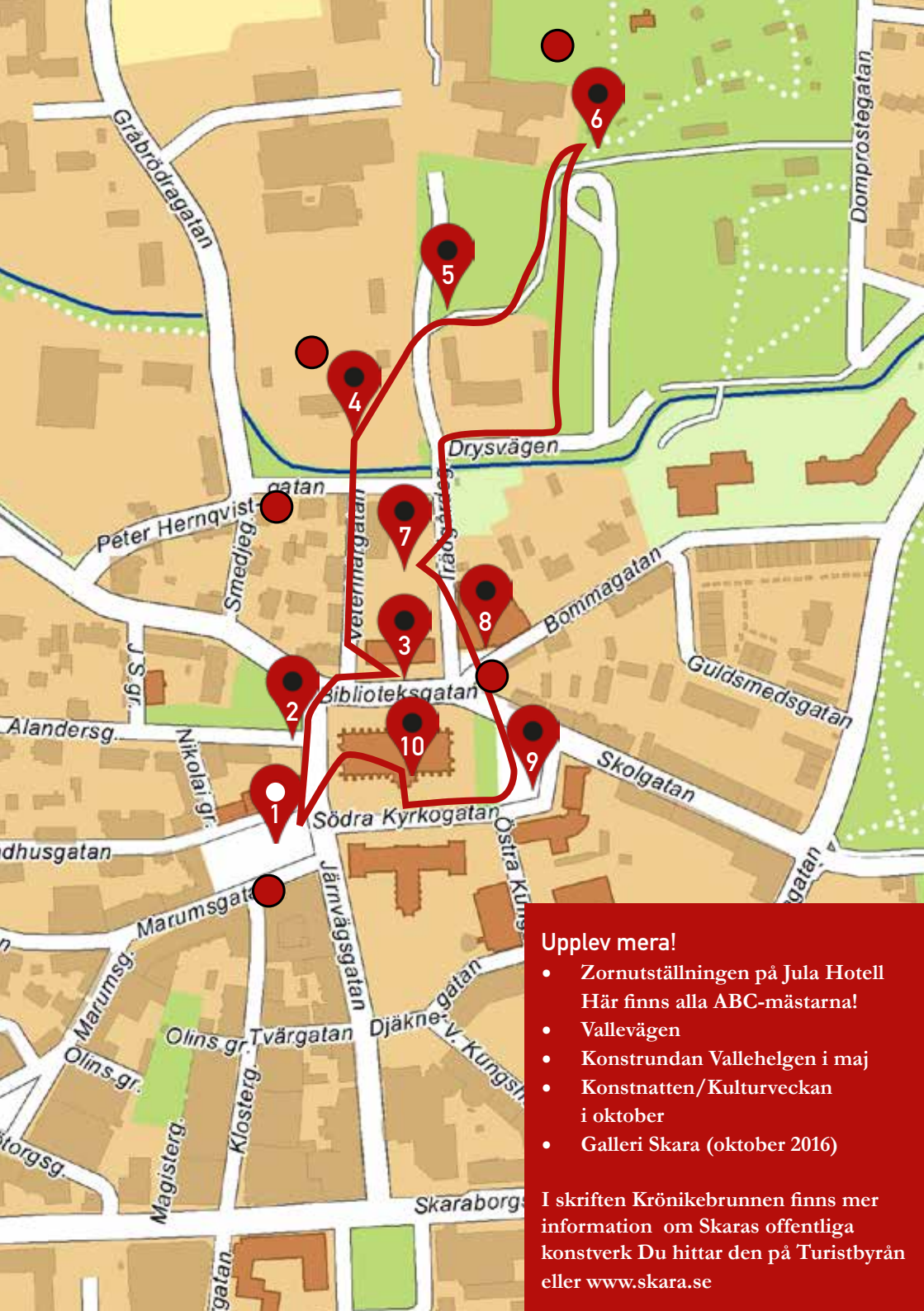
Två verk av skarakonstnären Wanja "Nones" Håkansson. Statyn *Skaradjäken med sånglärka* (1988) är en symbol för Skaras långa skolhistoria och Musikens vänner som i över hundra års tid sjungit i Krabbelund och Botan. På Skaraterassen visas *Bilder ur Skaras historia* (2002): domkyrkans byggnads- och skolhistoria, studentsång och bibliotekets betydelse.

10. Beskows glasmosaiker m m

Beskows glasmosaiker i domkyrkan är enastående och världsunika. De tillkom mellan 1945 - 1976 och blev Beskows livsverk. Mosaikerna visar bibelns budskap. Gamla testamentet på norra sidan läses uppifrån och ner. Nya testamentet på södra sidan läses nedifrån och upp. I öster ser vi nya himlar och en ny jord.

Se även Skaramästarens reliefer från 1100-talet och Michel Östlunds glas-konstverk *Brynolfs ljus* från 2014. Ljud kan också vara konst - fyra gånger om dagen ljuder klockspelet från norra tornet.

När du återvänder till Stortorget, gör gärna ett besök i ateljén hos Bo Södervall på Klostergatan 1.

Upplev mera!

- Zornutställningen på Jula Hotell
Här finns alla ABC-mästarna!
- Vallevägen
- Konstrundan Vallehelgen i maj
- Konstnatten/Kulturveckan
i oktober
- Galleri Skara (oktober 2016)

I skriften Krönikebrunnen finns mer information om Skaras offentliga konstverk. Du hittar den på Turistbyrån eller www.skara.se

Storslaget i det lilla

Del 3: Arkitekturstråket

Start vid stationshuset, mål vid Västergötlands museum
Tidsåtgång: 45 minuter (inklusive promenaden tillbaka till stationen)

I Skara har varje generation fått göra avtryck i stadsbilden - under tusen år!
2016 utsågs Skara till Skaraborgs vackraste stad av arkitekturskribenten Mark Isitt.
I sin motivering talade han om Skara som en plantsskola för arkitekter och att han i Skara kände sig välkommen och omfamnad. Stråket mellan stationshuset och Västergötlands museum beskrev han som snudd på världsarv. Ta en tur längt arkitekturstråket och njut av atmosfären och våra vackra byggnader!

1. Stationshuset

Ragnar Östberg (1899), som också har ritat Stockholms stadshus, riksbron och Sjöhistoriska museet. Till vänster Hus-hållningssällskapet, ritat av G Ålander.

2. Stadshotellet

Erik Langlet (1870). Praktfulla interiörer, till exempel festsalen på andra våningen. Langlet har också ritat hörnhuset mot norr (1878). Mitt emot ligger ett hus ritat av Ernst Torulf (1900-1904), som också har ritat vattentornet och maskinhuset på elverket.

3. Djäkneskolan

Helgo Zettervall, (1869-71), nygotisk stil. Mitt emot ett hus ritat av Ernst Stenhammar, 1924-27.

4. Domkyrkan

Byggmästare: ”Skaramästaren”, 1100-tal
Arkitekter vid renoveringar: Helgo Zettervall (1886-1894), Ivar Tengbom (1948), Jan Lissinsky (2000). Stilarna har skiftat genom åren, från romansk till gotisk och barock. Nu är det den gotiska stilen som framträder. Vid Stortorget ligger kommunhuset, av Ivar Tengbom (1949).

5. Gamla biblioteket

J F Åbom (1859). En av stadens äldsta stenbyggnader, uppförd i medeltidsinspirerad stil. Till höger ligger Bladhskahuset.

6. Nya biblioteket

Olle Bergman (1985-1987). Till höger nedanför biblioteket skymtar Djäknestallet.

7. Tingshuset

Drott Gyllenberg och Thorsten Thorén (1958). Inrymmer tidsenlig muralmålning. På väg mot museet passerar du Kråks Herrgård (1790) som flyttats hit tillsammans med Götala herrgårds flyglar (1780).

8. Västergötlands museum

Äldre delen: Charles Lindholm (1915). Yngre delen: Per Seiving, (1993). Öster om museet ligger Fornbyn, med byggnader från äldre tider.

Vägen tillbaka:

Radhusen på Domprostegatan (Drott Gyllenberg 1958), Käleskolan (Wilhelm Dahlgren 1908-1910), Gamla Everts (Drott Gyllenberg, slutet av 1950-talet), traditionell träbebyggelse (1818-1850) och Stiftskansliets äldre del (samtida med Linnés besök i Skara år 1746).

Artalen anger när bygglov utfärdades, eller när byggnaden stod klar.

Upplev mera!

- Se även vandrigen Hisnande historia
- Viktoriaskolan, invigs hösten 2017
- Vattentornet
- Varnhems klosterkyrka

I skriften Det moderna Skara finns fler vandringsförslag. Du hittar den på Turistbyrån. 17/8- 7/9 finns en utställning på stationsområdet som visar nya djärva planer för framtiden.

STEN - från megalit till cement

Temavandring i Skara centrum

Start i Fornbyn, mål vid Djäknehuset.

Tidsåtgång: 45 minuter (inklusive promenaden tillbaka till Fornbyn)

I Skara har varje generation fått göra avtryck i stadsbilden - under tusen år! Här finns allt från hitforslade megaliter till gotiska mästerverk och nyskapande cementdetaljer. Våra platåberg har varit en inspirationskälla, förutsättning och resurs för invånarna här sedan urminnes tider. Men här finner du även inslag av sten från andra delar av landet som nu utgör självklara inslag i gatubilden.

1. Fornbyn

Gånggriften är från bondestenåldern och stod ursprungligen i Lilla Balltorp i Torbjörntorps socken. I Fornbyn finns också exempel på 1600-talets gravkonst i kalksten samt en milsten från 1700-talet.

2. Västergötlands museum

Utställningen *Mellan is och eld* berättar om hur människorna bosatte sig i platåbergslandskapet vid istidens slut.

3. Bommagatan

Gatsten är ett vanligt inslag i den gamla stadskärnan.

4. Domkyrkan

På sandstensfasaden finns närmare tusen stenhuggarmärken av ca 30 olika slag. Lägg även märke till statyer utvändigt och reliefer, gravstenar samt muren i kryptan invändigt.

5. Skoltorget

Ett av Skaras kullerstenstorg.

6. Gamla kyrkogården

Gravstenarna speglar främst perioden 1825-1912. Lägg märke till två gravstenar som ser ut som trästubbbar (t h) och Alanders enorma gravsten med run-inskrift (t v).

7. Skaraborgs slott

En miniatyrmodell visar hur slottet såg ut när det uppfördes 1585, ovanpå resterna från dominikanermunkarnas kloster S:t Olof från 1200-talet.

8. Järnvägsgatan

Stadens paradgata! Särskilt märks de två fd bankpalatsen, det ena i fin jugendstil.

9. Frihetsstenen

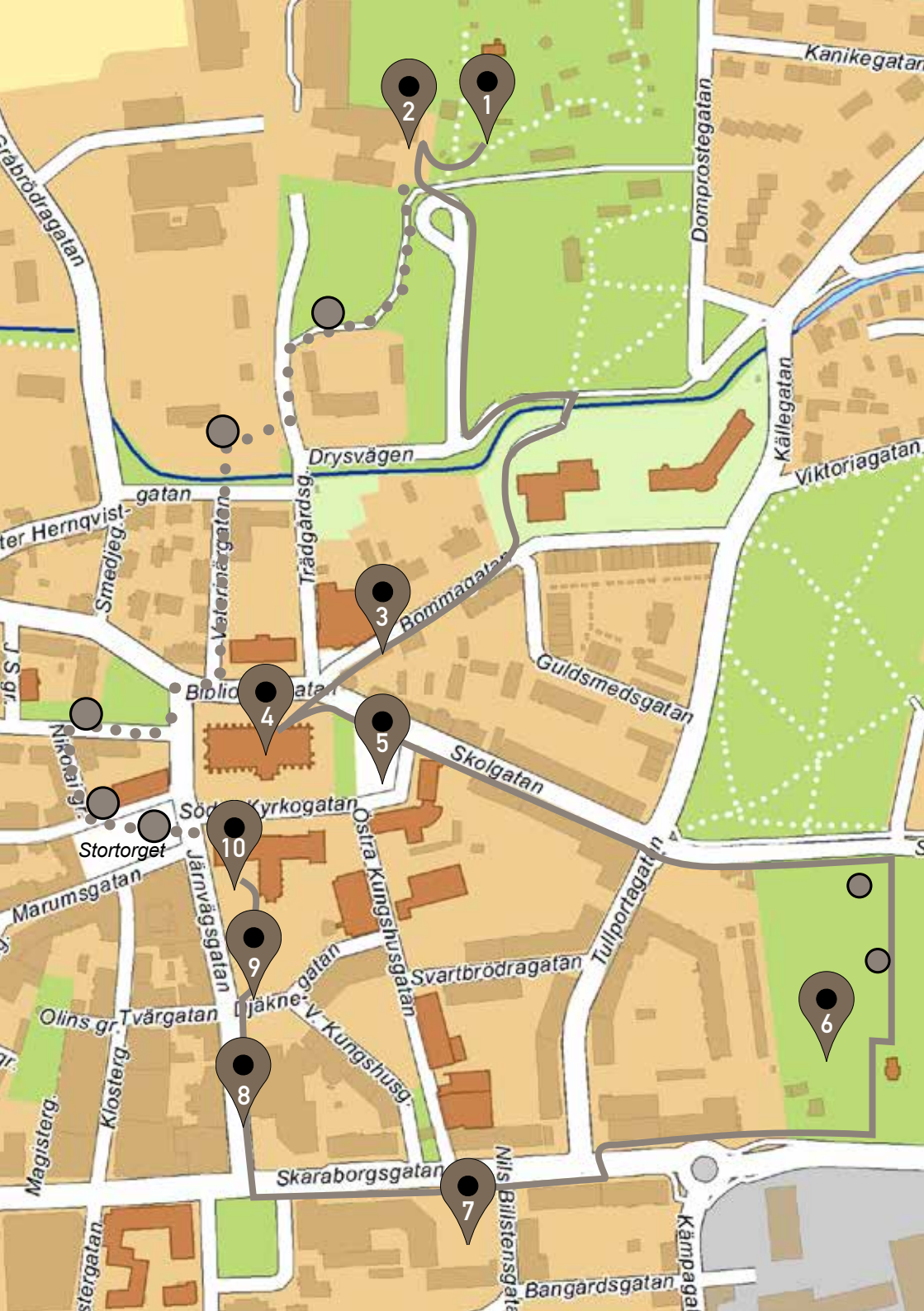
Stenskulpturen av Bertil Y Svensson "Byson" (1985) tar upp stora händelser i Skaras historia som också haft betydelse i Sverige, som träldomens avskaffande 1335 och Skara stadga (Sveriges Magna Charta). Vi kan också se den som ett monument över 200 år av fred.

10. Djäknehuset

Fram till våren 2017 användes huset som skola. Det uppfördes (1869-71) i nygotisk stil av samme arkitekt som sedan fick uppdraget att återställa domkyrkans gotiska karaktär. Helgo Zettervall använde sig av betong i fasadens detaljer, ett banbrytande arbete eftersom det på den tiden inte fanns cementtillverkning i Sverige.

Vägen tillbaka:

- Stortorget, kullersten
- Rådhuset, sandstenspelare
- S:t Nikolai kyrkoruin (1100-tal).
- Veterinär museet, medeltidsutställning i källaren (inträde).
- Kungastenen, namnteckningar av Gustav V och Carl XVI Gustav samt några prinsessor.

1
2

3

4

5

10

9

8

7

6

Tusen år har gjort oss kloka

Start vid Krönikebrunnen på Stortorget. Mål vid Gamla biblioteket.
Tidsåtgång: 45 - 60 minuter.

Generation efter generation har bidragit till kulturen och atmosfären i Skara. På Krönikebrunnen avbildas flera personer som har haft betydelse för Skaras utveckling. Men det finns fler spår i staden som visar vad personer betytt. Här är ett urval profiler som har gjort avtryck.

1. Biskopar och helgon *Krönikebrunnen*

Biskop Brynolf och Jesper Svedberg hör till Skaras främsta biskopar. Brynolf skrev fyra officier på rim och lät anlägga borgen där Läckö slott nu står. Svedberg skrev psalmer som sjungs än idag. Den heliga Birgitta fick uppenbarelser i domkyrkan och vårt senaste helgon Elisabet Hesselblad var bosatt här en tid.

2. Entreprenörer

Vi är stolta över vårt näringsliv - här finns många stora entreprenörer. Bröderna Stig och Bengt Roser byggde teater och startade eventcatering utöver det vanliga. Rosers har fått de verkligt fina prestige-uppdragen, som kungliga middagar och Volvo Ocean Race och är numera Kunglig Hovleverantör. Bert Karlsson och Lars-Göran Blank har båda byggt upp egna affärsimperier. Bert skapade Sommarland och Skaras musikindustri.

Blank började med en vedkap och lämnar efter sig Julakoncernen med runt 90 varuhus i tre länder. Samt Sveriges största privata konstsamling med Zorntavlor - som dessutom visas för allmänheten alldeles gratis på Jula Hotell & Konferens. Erik Järnåker tillhör de framstående och startade bl a Skaraplast. Järnåker var också en mecenat av stora mått. Bland annat donerade han musikinstrument till Berwaldhallen i Stockholm.

3. Kungar *Frühetsstenen*

I Skara stadga utropade kung Magnus Eriksson trälldomens avskaffande - redan 1335! Frühetsstenen kan också få representera att vi har haft fred i Sverige i över 200 år. I gatunätet finns östra och västra Kungshusgatan kvar som en påminnelse om forna tider. Det sägs att den östra Kungshusgatan bara var för människor av börd, på den västra fick folket vandra.

4. Konstnärer *Domkyrkans interiör*

Skaras mest betydelsefulla konstnär är inte känd vid namn - han kallas för "Skaramästaren". Det var självaste byggmästaren för domkyrkan! Inne på södra väggen finns några av hans reliefer bevarade. Bo Beskows glasmosaiker är enastående. Hela den bibliska historien avbildas i det som blev hans livsverk. Bo Beskow var vän med Dag Hammarskiöld. Det finns glasmosaiker av Bo Beskow även i FN-skrapan i New York. Men det var i Skara han gjorde sitt största arbete, som har setts av hundratusentals människor sedan dess. På Västergötlands museum finns en basutställning om Agnes de Frumerie, en annan föregångare inom glaskonsten.

5. Vetenskapsmän *Veterinärnärmuseet*

Veterinärpionjären Peter Hernqvist och insektsforskaren Clas Bjerkander var båda lärjungar till Linné. Clas hade en litterär ådra och skrev fantastiska tal på vers.

6. Skolfolk

Djäknestallet, Veterinärmuséet, Skara Skolscen, Prubbatorget, Krabbelund

I Djäkne­stallet kan du se hur eleverna levde på 1800-talet. S k krabbor (lärare), djäknar (elever) och skultor (lärarelever) har alla bidragit till Skara som skolstad. Men historien börjar långt tidigare. Redan 1292 finns be­lägg för att biskop Brynolf upprättat ett Skarahus vid universitet i Saint-Denis i Paris! Sven Hof förnyade pedagogiken på 1700-talet, vetenskaps­mannen Peter Hernqvist grundade vid samma tid Sveriges första veterinärskola. Skaradjäknen Gunnar Wennerberg blev längre fram i tiden ecklesias­tikminister och ansvarade för hela landets undervisningsväsende. Han var även en före­gångare för flickors utbildning. Rektorer som Clara Wallmark och Eva Åsbrink har också gjort avtryck i historien. Clara lekte med prinsar som liten. Genom en källkolycka i unga år miste hon benet men lyckades ändå bli verksam som rektor för flickskolan i Skara. Eva Åsbrink blev riksdagsman och startade Nya partiet på 1970-talet och många skarabor kan ännu förnimma hennes röst och uttrycket som hon myntade: ”Skara – staden där vägar och sekler mötas”. En sentida profil var Karl-Erik Proft som grundade Skara scenskola 1963. Här har kända namn som Henning Mankell, Noomi Rapace och Richard Wolff tagit sina första steg på den kreativa banan. Allt detta och mer därtill rym­ i Skaras historia som skolstad.

7. Munkar *Örtagården i Botan*

I Skara fanns två fattigmunkordnar: gråbröder (fransiskanerorden) och svartbröder (dominikanerorden). Namnen finns fortfarande kvar i gatunätet i staden. Munkarna förde bland annat med sig kunskapen om läkeväxter. I örtagården

i Botan kan du se hur läkeväxterna har använts genom tiderna.

8. Arkitekter *Viktoriaskolan*

Från domkyrkan går en tusenårslinje ut mot Viktoriaskolan. Skaramästaren tog med sig stenhuggarkonsten från kontinenten på 1100-talet. Arkitekten Drott Gyllenberg byggde modernistiskt på 1950-60-talet. Aart Arkitekter återknyter till tusen års historia i Viktoriaskolan. Med sin skärmtegelsfasad och inre rymd återspeglar den några av domkyrkans signum. Skolan invigdes 2017.

9. Diktare *Bladhskas huset*

Johan Henrik Kjellgren, Gunnar Wennerberg och Johannes Edfelt representerar var sitt sekel och var sin stil. Alla blev också ledamöter av Svenska Akademin. Gunnar Wennerberg har skrivit *Gluntarna* och *Här är gudagott att vara*. Johannes Edfelt bodde på översta våningen i Bladhskas huset. Det lilla rummet finns fortfarande kvar, intakt. Kan visas efter överenskommelse.

10. Bokens män och kvinnor

På Gamla biblioteket finns mängder av skrifter samlade, bland annat Sveriges äldsta bok! Tusen års kunnande och insikter trängs bland hyllorna. Här har författare som Kerstin Ekman och Jan Guillou gjort research till sina böcker. Men platsen har även en annan spännande historia. En gång bodde på denna plats en fru Bagge. Vid en och samma tid hade hon sex stycken pojkar inneboende. Alla sex slutade som landshövdingar i olika landsändar - samtidigt! Axel Gustaf Adlercreutz i Malmöhus län, Adolf Hamilton i Uppsala, C.J. Malmsten i Mariestad, Axel Wästfelt i Västerbottens län, Curry Treffenberg i Falun och Gunnar Wennerberg i Växjö.

Tusen år har gjort oss kloka.

Sagt om Skara

Johannes Edfelt, diktare:

Ur Johannes Edfelts kantat vid Skara högre allmänna läroverks 300-årsjubileum 1941:

”Först tiden kan förklara
vad detta innebär:
att ha en gång i Skara
fått boken kär;
att ha en vardag stretat
på slätten med portör
och gräs och örter letat
kring stadens hank och stör.”

Carl von Linné, naturforskare

Carl von Linné besökte Skara den 25 juni 1746. Så här skrev han i sin västgötska resa:

”Skara stad låg 2 mil ifrån Lidköping i öster, han är nu en liten stad, ehuru han i förra dagar varit många konungars säte, och Göta Rikets huvudstad.”

”Kyrkan i Skara var dock ännu den skönaste, uppmurad av kvadrat sandsten till anseelig höjd och storlek”.

När levde de?

Omnämnda i vandrigen, i kronologisk ordning:

Skaramästaren: 1100-talet

Biskop Brynolf (Algotsson): 1248-1317

Den heliga Birgitta: 1303-1373

Magnus Eriksson: 1316-1374

Jesper Swedberg: 1653-1735

Sven Hof: 1703-1786

Peter Hernqvist: 1726-1808

Clas Bjerkander: 1735-1795

Johan Henrik Kjellgren: 1751-1795

Carl Johan Malmsten: 1814-1886

Adolf Hamilton: 1820-1896

Axel Gustaf Adelcreutz: 1821-1880

Axel Wästfelt: 1821-1901

Curry Treffenberg: 1825-1897

Helgo Zettervall: 1831-1907

Clara Wallmark: 1847-1924

Gunnar Wennerberg: 1863-1914

Erik Järnåker: 1904-1992

Johannes Edfelt: 1904-1997

Bo Beskow: 1906-1989

Eva Åsbrink: 1912-2001

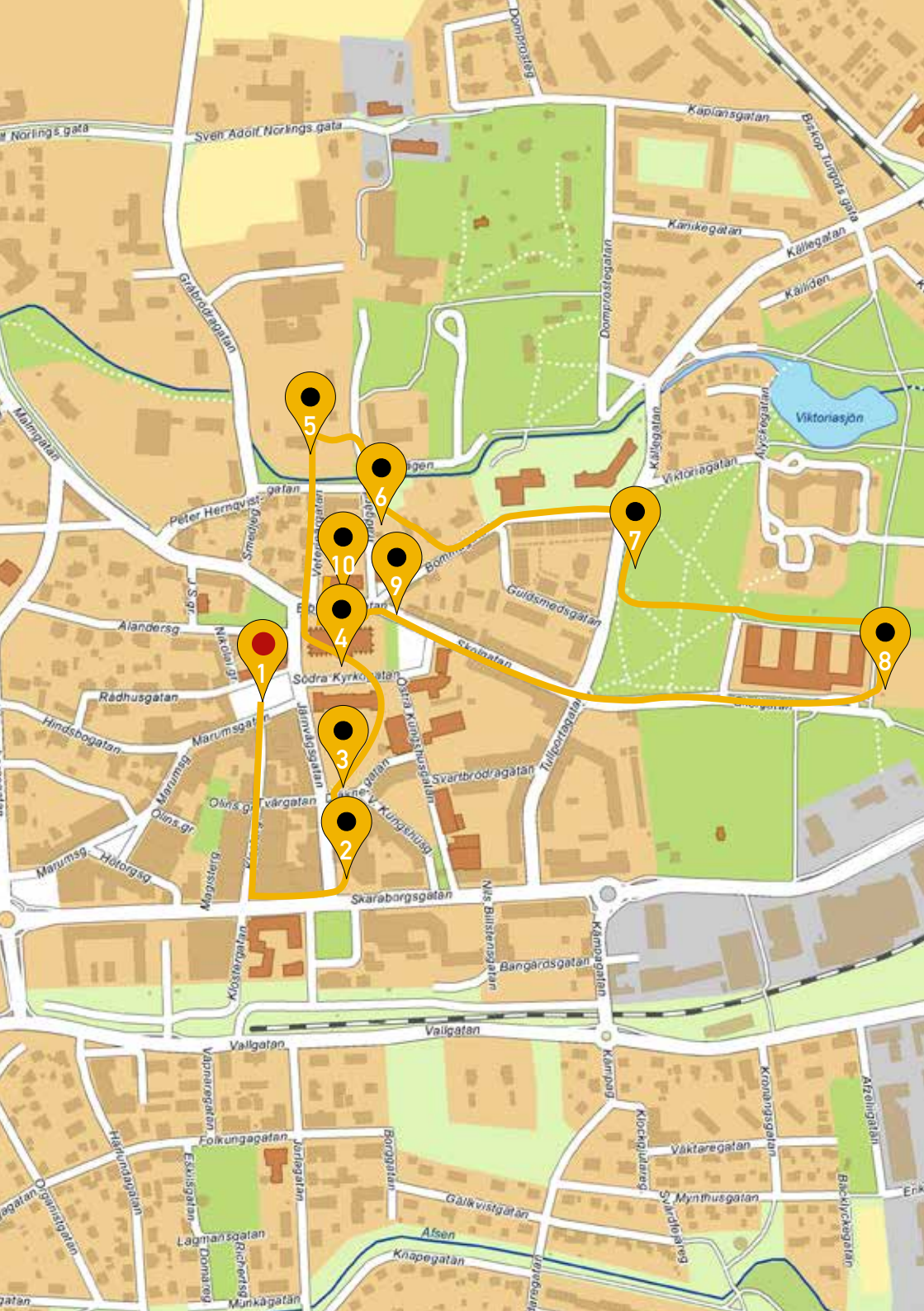
Karl Erik Proft: 1914-2009

Drott Gyllenberg: 1920-xxx

Lars-Göran Blank: 1938-2014

Och nyfikna på framtiden!

*Om alla dessa människor har bidragit till vad vi är idag,
vad kan då inte framtiden föra med sig!*

Grönskande överraskningar
hisnande historia, storslaget i det lilla.

Upplev mera!

www.skara.se/temavandringar

SKARA